

השעבוד, ואף שלא היי שעבוד גשמי עד שמת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא, מ"מ בודאי היי שעבוד רוחני, וזה אי אפשר היי שיתפוס בקדושי עליון אלו, אלא שהאלקים אינה לידו חטא מכירת יוסף שפגמו בצדיק יסוד עולם, ולא עוד אלא שבא קלקול ע"י בהנך עשרה טיפין כמ"ש (בראשית מ"ט) ויפוזו זרועי ידיו כברש"י שם, ובאמצעות חטא זה שלטה עליהם הגלות:

אבל יש להבין איך היי אפשר לצדיקי עליון כמותם שיאונה לידם חטא כזה, והרי כתיב רגלי חסידיו ישמור, ולמה נענשו כנ"ל. אך יש לומר דהנה במדרש (פי"ד) ויבא יוסף את דבתם רעה, מה אמר, ר"מ אמר חשודים הם בניך על אבר מן החי, ר"ש אמר תולין הם עיניהם בבנות הארץ, ר' יהודה אומר מזלזלים הם בבני השפחות וקורין להם עבדים, ר' יהודה בר סימון אמר ועל תלתייהון לקה וכו'. משמע דלא פליגי דכולהו הוו, אלא דמר אמר דזה ברישא ואיך נגררו אבתרי' ומר אמר דזה ברישא וכו'. וכן נראה דעת רש"י שמביא שלשתם. ואף שבאמת ח"ו לא עברו על אלה אלא שכך נדמה ליוסף, כמו שהאריכו בזה מזרחי וגור ארי'. ובאמת שגוף הלשון משמע כן שלא אמר אכלו אבמה"ח אלא חשודין על אבמה"ח, וכן לשון תולין הם עיניהם בבנות הארץ אין במשמע חטא ח"ו כי אולי לישא אותן או עושים אתן מסחר וקנין, וכן הא דמזלזלים בבני השפחות וקורין להם עבדים (בירושלמי הובא במת"כ ונוהגים בהם כעבדים), בכל אלה אין כאן חטא ממש, אלא שלפי רוממות קדושתם נראה גם זה לחטא. וגם איננו מבואר שכן היי בפועל אלא שליוסף נדמה שכן הוא, והיי סבור שהם עוברים על והייתם נקיים מה' ומישראל, וזה שוב אפשר שהאלקים אינה לידם, מאחר שאיננו חטא בעצם, ולא היי בכוונה אלא בגרמא בעלמא, ואחר כוונת הלב הן הן הדברים. וגדולה מזה בגרמי בלא כוונה כתב הרמב"ם שאעפ"י שגרם להזיק לא נתכוון להזיק:

שם משמאל לפרשת וישב [שנת תר"פ]
בענין מכירת יוסף, הכל תמהו היתכן שצדיקים קדושי עליון כמותם שהקב"ה כרת עמם ברית, כאמרם ז"ל (בתורת כהנים) בפסוק וזכרתי להם ברית ראשונים, יבוא על ידם חטא מכירת אחיהם. הגם שבמדרש (פי"ד) שהכל היי מהשי"ת גם אהבתם גם שנאתם, כשרצית נתת בלבם לאהוב וכשרצית נתת בלבם לשנוא, מ"מ עדיין יש להבין אי"כ למה נענשו ע"י עונש חמור של עשרה הרוגי מלכות כידוע בזוה"ק, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. ועוד למה היתה כזאת הלוא כתיב רגלי חסידיו ישמור, וכאן היי להיפוך. וכבר דברנו בזה, ולא נשנה אלא בשביל דבר שנתחדש בה:

והנה כבר הגדנו פעמים רבות בשם כ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה בדברי ההגדה וירד מצרימה אנוס עפ"י הדיבור, כי גלות תחת יד זולתו אי אפשר אלא כשיש קצת השתוות ביניהם, וע"כ יעק"א ע"ה שהיי קדוש בתכלית ולא ראה טפת קרי מימיו לא היי אפשר לקיים בו גלות מצרים ערות הארץ, אך במה שהוציא מפיו דיבור של בטלה כבמדרש (פי"צ"א) שמעולם לא יצא מפי יעקב דבר של בטלה אלא זה שאמר לבניו למה הרעותם לי להגיד לאיש היש לכם אח, והוא פגם ברית הלשון המכוון נגד ברית המעור, ע"כ מחמת זה הדיבור של בטלה היי אפשר שתיאחו בו גלות מצרים, עכ"ד. והוספנו לומר שגם דיבור זה לא ממנו היי אלא האלקים אינה לידו, כדי שתצא גלותו למצרים אל הפועל שהיי נצרך לקיום כל ישראל, ואף שלא היי ממנו, מ"מ היי עכ"פ מקום לאחוז בו גלות קלה כזו, שהרי ישב שמה בכבודו של עולם, ובזוה"ק ששבע עשרה שנה שהיי במצרים היו עיקר שני חייו, וכל מה שנחשב לו גלות היי רק במה ששהה בחו"ל על אדמה טמאה ונתקיים בו בארץ לא להם: ובסגנון זה יש לומר דהשבטים קדושי עליון שהיי צריך לאחוז בהם גלות מצרים עוד יותר, כברש"י (ריש פי' ויחי) כיון שנפטר יעק"א נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

ויקרא פרק כו פסוק מה

וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רְאִשִׁים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיֵּת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יִקְנֶה:

בראשית רבה - פרשה פד

[יח] ויעברו אנשים מדינים סוחרים, עברו אותן הדיינים, רבי יהושע בן בייטוס בשם ר' יהודה בר סימון כתיב (ישעיה סג) למה תתענו ה' מדרכיך, כשרצית נתת בלבם לאהוב וכשרצית נתת בלבם לשנוא, אמר הקב"ה אתם מכרתם בנה של רחל בעשרים כסף מעות שהן חמש סלעים לפיכך יהיה כל אחד ואחד מפריש ערך בנו חמש סלעים במנה צורי, א"ר יהודה בר סימון אמר הקב"ה לשבטים אתם מכרתם בנה של רחל בעשרים כסף לפיכך יהיה כל אחד ואחד מגיעו בקע לגלגלת, הה"ד (שמות לח) בקע לגלגלת מחצית השקל.

שמואל א' פרק ב פסוק ט

הַגִּילִי <חסידו> חֲסִידוֹ יִשְׁמֹר וְרָשָׁעִים בְּחֹשֶׁךְ יִדְמוּ כִּי לֹא בָכַח יִגְבֵּר אִישׁ:

רש"י

חסידו - כתיב חסידיו קרי בין יחיד בין רבים וכן יחתו מריביו מריבו בין יחיד בין רבים:

בראשית רבה (אלבק) - פרשה צא

[ו] ויאמר ישראל למה הרעתם וגו' ר' לוי בשי' ר' חמא בר' חנינה מעולם לא היה יעקב אבינו א' דבר שלבטלה אלא כאן, אמר הקב"ה אני עסוק להמליך את בנו במצרים, והוא א' למה הרעתם לי הה"ד סתרה דרכי וגו' (ישעיה מ כז).

בראשית פרק מז פסוק כח

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי יָמָיו יַעֲקֹב שָׁנֵי חַיָּו שְׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמֵאֵת שָׁנָה:

רש"י

ויחי יעקב - למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו:

רש"י

בראשית פרק מט פסוק כד

וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ וַיִּפְּזוּ זְרַעִי וַיָּדוּ מִיַּדִּי אַבִּיר יַעֲקֹב מִשֵּׁם רָעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל:

ותשב באיתן קשתו - נתישבה בחוזק. קשתו, חזקו: **ויפזו זרעי ידיו** - זו היא נתינת טבעת על ידו, לשון (מלכים א' י יח) זהב מופז, זאת היתה

לו מידי הקב"ה שהוא אביר יעקב, ומשם עלה להיות רועה אבן ישראל, עקרון של ישראל לשון (זכריה ד ז) האבן הראשה לשון מלכות. ואונקלוס אף הוא כך תרגמו. ותשב. ותבת בהון נביאותיה, החלומות אשר חלם להם, על דקיים אורייתא בסתרא, תוספת הוא ולא מלשון עברי שבמקרא, ושוי בתוקפא רוחצניה, תרגום של באיתן קשתו, וכך לשון התרגום על העברי ותשב נבואתו, בשביל שאיתנו של הקב"ה היתה לו לקשת ולמבטח. בכך יתרמא דהב על דרעוהי, לכך ויפזו זרעי ידיו, לשון פז: **אבן ישראל** - לשון נוטריקון אב ובן, אבהן ובנין, יעקב ובניו. ורבותינו דרשו ותשב באיתן קשתו על כבישת יצרו באשת אדוניו, וקוראו קשת על שם שהזרע יורה כחץ. ויפזו זרעי ידיו, כמו ויפוצו. שיצא הזרע מבין אצבעות ידיו: **מידי אביר יעקב** - שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו וכו' כדאיתא בסוטה (דף לו ב):

בראשית פרק לז פסוק ב

אֱלֹהֵי תְלֹדֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה
רָעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן נְהוֹא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת
בְּנֵי זֵלְפָה נְשֵׂי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה אֶת
אָבִיהֶם :

רש"י

אלה תולדות יעקב - אלה של תולדות יעקב, אלה
ישוביהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל יישוב. סבה
ראשונה יוסף בן שבע עשרה וגוי על ידי זה
נתגלגלו וירדו למצרים. זהו אחר פשוטו של
מקרא להיות [דבר] דבור על אופניו. ומדרש אגדה

דורש, תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים, אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן
אלא ברחל, ושהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו, וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, זה נשטם וזה
נשטם, זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו, וכן הרבה בבראשית רבה (פד ו). ועוד נדרש בו
וישב ביקש יעקב לישוב בשלוח, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישוב בשלוח אומר הקב"ה
לא דיין לצדיקים מה שמתקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישוב בשלוח בעולם הזה: **והוא נער** -
שהיה עושה מעשה נערות, מתקן בשערו ממשמש בעיניו, כדי שיהיה נראה יפה: **את בני בלהה** - כלומר
ורגיל אצל בני בלהה, לפי שהיו אחיו מבזין אותו והוא מקרבן: **את דבתם רעה** - כל רעה שהיה רואה
באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר מן החי, ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים,
וחשודים על העריות. ובשלתן לקה. על אבר מן החי (לעיל פסוק לא) וישחטו שעיר עזים במכירתו,
ולא אכלוהו חי. ועל דבה שספר עליהם שקורין לאחיהם עבדים, (תהלים קה יז) לעבד נמכר יוסף. ועל
העריות שספר עליהם, (להלן לט ז) ותשא אשת אדוניו וגוי: **דבתם** - כל לשון דבה פרלידי"ץ בלע"ז
[רכילות] כל מה שהיה יכול לדבר בהם רעה היה מספר: **דבה** - לשון (שיר ז י) דובב שפתי ישנים:

במדבר פרק לב פסוק כב

וַיִּכְבְּשֵׁהָ הָאֲרָץ לְפָנֵי יַקִּיָּק וְאַחַר תִּשְׁבוּ וְהִייתֶם נְקִיִּים מִיְּקֹק וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיְתָה הָאֲרָץ הַזֹּאת לְכֶם
לְאֻחֲזָה לְפָנֵי יַקִּיָּק:

Attendees of the Parsha Shiur, and students of Rabbi Brovender's from throughout the years, are invited to join us for a special Chanuka reception on Thursday, December 25 at 6:30pm - for food and music - to be followed by the weekly shiur in its normal slot of 8pm, at Ohel Nechama, 3 Chopin Street, Jerusalem. This will be a "real world" gathering for WebYeshiva students and teachers, as well as a chance for Rabbi Brovender to meet with students - including those of the Thursday night shiur (especially if you listen to the recordings and will be visiting from outside Jerusalem or from abroad that week).
Please RSVP to office@webyeshiva.org

